

KLĀT KARTUPEĻU LAIKS

Šodien, 8. septembrī, katoļi svin V. J. Marijas dzimšanas dienu, nākamajā atceras priesteri Pēteri Klaveru, 11. septembrī ir Fēliksa no Regulas piemiņas diena, bet 12. septembrī – Jaunavas Marijas vārda diena. Tad piemin Jāni Hrizostomu – bīskapu un baznīcas mācītāju, 14. septembrī ir Svētā Krusta paaugstināšanas diena, bet 15. septembrī – Jaunavas Marijas – Sāpju Mātes – diena.

ZEMKOPJA KALENDĀRS. Mēness ceļš pa Zodiāka zīmēm šāds: šodien un rit – Zivju, trīs nākamās dienas – Auna un tad divas – Vērša, nākampiektdien – Dviņu. Pilnmēness fāze iestāsies sestdien, 9. septembrī pulksten 6,37. 8. septembrī senajā zemkopju kalendārā ir Mazā Māras diena, kad jāsāk kartupeļu rakšana, tāpat tā ir viena no aitu cērpamajam dienām, tikai šogad to ieteic labāk darīt nākamnedēļ – no 11. līdz 16. septembrim, kad ir pilns Mēness un redzamības ilgums augošs. Laikposmā no 10. līdz 23. septembrim esot labākais sējošanas laiks, jo tad šajās mežu dāvanās neesot tarpu. Un patiešām, kas vēl garšīgāks ar kartupeļiem, kā sēņu saņemums!

Septembris kopumā atbilst martam, stiprs pērkonis pareģo daudz sniega. Ja septembra sākums jauks, tad tāds pat gaidāms rudens, ja silts – ziema būs vēlā un mazsnieģaina.

«LATVIJAS» SADALĪTAS

26. augustā, izbraukuši pa lietus mākoņa apakšu pie Bauskas, atsvaidzinājušies pēc tveicīgās dienas bijām Rundāles pils pagalmā, kur uz vienkāršas, šim notikumam par godu uzceltas skatuves pie galvenās ieejas rīteja mūsu zemīte pirmā konkursa par sakoptāko pagastu izskaņas sarīkojums. Sācies ar Latgali, šis konkurss aizgājis līdz Zemgalei. Rezultātu apkopošanā bija pieaicināti arī citu novadu uzvarētāji.

Kad Latvijas Nacionālās Operas teātra simfoniskais orķestris J. Viļumaina vadībā bija noskandinājis «Rītausmu», sākās konkursa rezultātu paziņošana, mijoties ar šī teātra kora solistu Antras

Pigačas un Ingas Kalnas, baleta duetu Ineses Zanderes un Aleksandra Rumjanceva, Zitas Ersas un Aivara Leimāņa un citu slavenību priekšnesumiem, ar Beatrises Dunskas un Roberta Kraujas tērpu demonstrējumiem. Tika runāts par Latvijas sakoptību no Zilupes līdz Liepājai un no Meitenes līdz Valkai. Runātāji atzina, ka šāds konkurss atkārtojams katru gadu un tad jau varbūt tam uzmanību pievērsīs Zemkopības ministrija. Kā citos novados, arī Zemgalē šoreiz piedalījās ne visi pagasti un rajoni, bet tie, kuri uzdrošinājās, bija uzdevumu augstmos. Cienijami mūsu valsts lauksaimniecības darbinieki, kuri vērtēja rezultātus, un kuri ierosināja piedalīties, atzina, ka mūsu zemīte nebūt nav tik pamesta, lai arī vēl daudz darāmā sakopšanā. Tika cildināti Jēkabpils rajona Gāršenes pagasts un Dobeles rajona Tērveles, Kandavas pagasts un Jelgavas rajona Ūzolnieku, citi, skatē piedalījās daudzās priekšzīmīgas zemnieku saimniecības, kuru vadītāji saņēma sponsoru sarīpētās vērtīgās dāvanas. Un īsi pirms noslēguma, ar rotalīgu tradīciju, tika nosaukts Bauskas rajona Islīces pagasts ar iegūtajiem 96,2 punktiem, kurš saņēma galveno balvu zonā – RAF autobusiņu «Latvija» ar uzrakstu «Sakoptākais Latvijas pagasts». Otrās šajā zonā ir Aizkraukles rajona Skrīveru pagasts un trešajā – Gāršenes.

Tad uz skatuves tika saukti arī pārējo triju mašīnu saņēmēji – šo pagastu priekšsēdētāji, kuriem pasniedza mākslinieciski izpildītas metāla plāksnes ar Latvijas kontūru un gērboņiem vietās, kur atrodas visi četri laureāti – šīs plāksnes piestiprināmas pagastnamu fasādēm goda vietā. Atzinību un ziedus izpelnījās arī zonas sakašu žūriju vadītāji, Latgali pārstāvēja galēniete – Latvijas Agronomu biedrības valdes locekle Jevgenija Stikāne.

Vēl no mūsu novada uz Rundāles pils pagalmā skatuvi tikai aicināta Ludzas rajona Naurēnu pagasta priekšsēdētāja Līvija Kavinska lai saņemtu dāvanu, bet viņa nebija devusies šajā tālajā ceļā.

Ilgī ar starmešu gaismas kūļiem piešlaktajā pagalmā, kurā kā skatuves dekorācijas bija pils izgaismotie logi, skanēja mūzika un stāstījumi par konkursu. Tika dots vārds apsveikumam mūsu valsts prezidentam, LZS biedram G. Ulmanim, kurš novēlēja to, kas sakoptībā jau ir, nostiprināt, un strādāt tālāk. Mūsu mazajai valstiņai ar visu kopīgajam pūlēm jāklūst par priekšzīmīgu zemi, un to mēs varam.

Bet kā šo svētku uvertūra tika rīkots labdarības pasākums – naudas vākšana pils parādu segšanai sakarā ar nesenās vētras postījumiem. Vēl tikai todien ticis izņemts kāds vēja ietriekts dēļa gabals (kā šķēps) un caurums aizlāpīts ar jaunu skārda sloksni. Aizvākti arī nogāztie koki. Pils restaurācijai vēl ieliekams liels darbs, savāktie 448,26 lati, 100 somu kronas, 10 ASV dolāri un 1 franks būs noderīgi.

Pēc oficiālās daļas pils restorānā pie zviedru galdiem maltīti ieturēja visi aicinātie sakoptāko Latvijas pagastu konkursskailes noslēguma dalībnieki, kur varēja normalkot «Latvijas balzāma» likierus, punšus, aperatīvus, stipros dzērienus un vēl piedevām par garšošanu kā «paldies» no skaitu apkalpotāju rokām saņemt krāsainu prospektu un plakātu. Te varēja sastapt vecus paziņas un draugus, augstskolu pasniedzējus un domubiedrus, iemantot jaunus paziņas un draugus...

Antons Rancāns

ĪVĀROJAMI DATI

NIKODEMS RANCĀNS

13. septembrī pyrms 125 godim (1870) Naurānu pogosta Zaļmuižā pīdzyma lelais latgaļu tautas audzynotōjs monsinjors Nikodems Rancāns. 1885. godā beidze Ludzas piļsātas skūlu un 1890. – Pleskovas reālskūlu, 1891. godā isastōja Piteriļs Katōļu goreigajā seminarā, 1896. godā isvētēits par bazneickungu. Strōdōja vairōkōs Latgolas draudzēs, beja Aglyunas gimnazejas un Rēzeknes Skūlōtōju instituta direktors, sarakstējis un izdevis daudz laiceigu un goreigu grōmotu. Miris 1933. goda 21. jūlī Rēzeknē.

LEONARDS LATKOVSKIS

14. septembrī pyrms 90 godim (1905) Varakļōnu pogostā dzimis profesors Leonards Latkovskis, nanūgurstūšais latgaļu volūdas aizstōvis kai dzimtinē, tai trymdā, bejis Kōrsovas gimnazijas direktors, 1944. godā bēgļu gaitōs devēs uz Vōciju un Ameriku. Vysu myužu veļteja latgaļu volūdas pētnīceibai, daudz rakstēja V. Lōča izdevnīceibai Daugavpīli un trymdā, kaidu laiku beja «Latgolas Bolsas» redaktors trymdā. Myra Amerikā 1991. goda 30. jūlī.

FRANCIS TEIRUMNĪKS

15. septembrī piūt 85 godi (1910), kūpš Ondrupīnes, tagad Pušas, pogostā dzimis publicists un sabīdrīskais darbinīks Francis Teirumnīks.

PIRMĀ LATGALĒ

Aprit 85 gadi, kopš Rēzeknē notika pirmā Latgales zemkopības, rūpniecības un amatniecības izstrādājumu izstāde. To rīkoja no 1910. gada 5. līdz 9. septembrim gleznainajā pilskalnā Nikodema Rancāna organizētā Latgales zemkopības biedrība kopā ar Latvijas lauksaimniecības ekonomisko sabiedrību un Rēzeknes zemkopības biedrību. Plašā programma un eksponātu klāsts toreiz visai sabiedrībai parādīja zemkopības un rūpniecības stāvokli novadā – Rēzeknes, Ludzas, Daugavpils un arī Sebežas apriņķos.

Tuvāki paskaidrojumi, kā gatavoja ma izstāde, jau laikus bija publicēti vai ikkatrā avīzes «Dryva» numurā, un eksponāti saplūda no malu malām-interese par izstādi nerimās visattālākajos nostūros. Šis pasākums bija jauns, tādēļ pulcināja kuplu apmeklētāju skaitu – līdz 10 tūkstošiem cilvēku, kas provinciālajai apriņķa pilsētiņai bija visai rets gadījums. Un publikai rīkotāji nelika vilties, kaut gan daudzi tā arī nesaprata šīs jaunās parādības isto nozīmi.

Plaši tika demonstrēti zemkopības, pļavkopības, augļkopības, sakņkopības, lopkopības, biškopības ražojumi, lopi un mājas putni, zveja un zivkopība, pat viņa darinājumi no vietējiem augļiem. Publika nobrīnījās vien par tūrumā izaudzētajiem milzīgajiem runkuļiem, burkāniem, kāpostgalvām, 45 zirgi, 35 govis, 15 cūkas – vairākums apmeklētāju savu mūžu nebija vienuviet skatījuši tādu lopiņu daudzumu.

Rūpniecību pārstāvēja zemkopības mašīnas un rīki, mašīnas zemkopības, piena, augļu un sakaņu dārzu produkcijas pārstrādei, mākslīgie mēsli, būvmateriāli un būvmašīnas. Redzama vieta bija ierādīta ugunsdrošai būvniecībai. Īpaši daudz ļaužu pulcējās pie kuļmašīnas, kura ar dāmpja spēku ne tikai kūla, bet arī vētēja un tīrīja graudus.

Apmeklētāji varēja apskatīt daudzveidīgos galdnieku, kalēju, atslēdznieku, podnieku, ratu meistarū, mucu taisītāju ražojumus, sieviešu rokadarbus – izšuvumus, izgrīzumus, audumus un citus izstrādājumus.

Nobeigums 3. lpp.

AIJA POČA –

dzimusi 1948. gada 30. jūnijā Rīgā, Latviēte, beigusi Latvijas universitāti, specialitāte – ekonomiste matemātiķe. Saeimas deputāte, divu meitu māte, bijusi LTF biedre. Aijai Počai brīvajā laikā patīk ravēt un lutināt mazbērņus, cilvēkos augstu vērtē atbildības sajūtu un godaprātu, nepatīk melīgums un savtīgums, par savu sliktāko īpašību uzskata slinkumu.

JĀNIS ĀDAMSONS –

dzimis 1956. gada 3. novembrī Preiļu rajonā, latvietis, absolvējis Kijevas augstāko jūras kara skolu, civilā specialitāte – tālbraucējs stūrmanis, militārā – kara flotes virsnieks. LR iekšlietu ministrs, precējies, meita, bijis PSKP biedrs, Hobijs – burāšana, brīvajā laikā lasa grāmatas un apmeklē teātri. Cilvēkos visaugstāk vērtē godīgumu, taisnīgumu un principialitāti, necieš divkosību un lišķību, par labāko īpašību atzīst godīgumu pret sevi un citiem, sliktāko – ne vienmēr kontrolē emocijas.

Preiļos viesojās savienības «Latvijas ceļš» iekšlietu ministrs Jānis Adamsons un valsts ministre Aija Poča.

LATVIJAS REPUBLIKAS LABKLĀJĪBAS MINISTRIJA VALSTS SOCIĀLĀS APDROŠINĀŠANAS FONDS

Labklājības ministrijas Valsts sekretāres vietniecei R. Purīņai kundzei

Preiļu rajona padomei uz Preiļu rajona padomes 25. 05. 95. iesniegumu Nr. 02-03/155 Ministru prezidentam M. Gaiļi kungam

Sakarā ar v/u «Preiļu pasta» vēstuli paskaidrojam sekojošo:

Pēc Valsts sociālās apdrošināšanas fonda izsludinātā konkursa «Par tiesībām veikt pensiju un pabalstu izmaksu republikā», Preiļu rajonā tiesības veikt pensiju, pabalstu izmaksu ieguva a/k «Baltijas Tranzītu banka».

Iespējama līguma noslēgšanas termiņš ar konkursa uzvarētājiem ir 1996. gada 1. janvāris. Līdz tam tiek saglabātas līgumattiecības ar pašreizējiem pensiju un pabalstu izmaksātājiem, t.i. Preiļu rajonā šīs funkcijas turpinās pildīt v/u «Preiļu pasta».

Lai saskaņotu un izvērtētu valsts intereses kopumā, Ministru Kabineta uzdevumā tika izveidota trīs ieinteresēto ministriju sekretāru darba grupa (Finansu, Satiksmes un Labklājības), kura savā slēdzienā atzina, ka konkursa komisijas lēmums ir atstājams spēkā.

Organizējot konkursu, tika ievērotas likuma «Par konkurenci un monopoldarbības ievērošanu». 3. nodaļas 9. panta prasības, kas nosaka, ka katram uzņēmējam ir tiesības veikt uzņēmējdarbību godības konkurences apstākļos. V/u «Latvijas pasta» kā pastāvīga persona nepieteica savu līdzdalību konkursā.

Direktors N. Baranovskis

REDKOLĒĢIJA: Valija Berkina – Jēkabpils, Jānis Elksnis – Latgales Kultūras centra izdevniecība, Pēteris Gleizdāns – Rēzekne, Anita Petkune – Krāslava, Antons Rancāns – Preiļi, Antons Slišāns – Balvi, Viktors Trojanovskis – Ludza, Pēteris Zeile – Rīga, Jānis Žugovs – Daugavpils, ārzemju biroja vadītājs – Alberts Spoģis Minsterē.

MĪSU JUBILĀRI

NIKODEMS RANCĀNS

Varbūt ka pirmo reizi plašāk un vairāk par monsignoru N. Rancānu sabiedrība uzzināja viņa nāves 5. gadadienu vēltitājā radio raidījumā 1938. gadā un kad tajā pašā gadā pie Rēzeknes skolotāju institūta atklāja piemina plāksni un bija piemiņas sarīkojums. 1943. gadā izdots N. Rancāna piemiņai veļlīts rakstu krājums – nāves 10. gadadienas sakarībā. Latvijas neatkārības laikā ielām deva viņa vārdu, nosauca arī skolas. Pēdējās okupācijas gados Latvijā viņa piemiņa bija nodota aizmirstībai, par tās saglabāšanu latgaļi rūpējās vienīgi emigrācijā. Slavenā latgaļieša 100 gadu jubileja plaši atzīmēta Stokholmā 1970. gada 13. septembrī.

Zemnieka dēls bija mācītājs arī Francijā un prata vairākas valodas. Pēterpilī viņu pazina ka trūcīgo Latgales censonu atbalstītāju un skubinātāju uz gara gaismu, kopā ar citiem dibināja «Pīterpils latvišu muzikālo biedrību», kuras uzdevums un būtība bija latgaļu tautiskās atmodas veicināšana. Pēc drukas izlieguma atcelšanas viņš sāka izdot «Sāklu». Iebraucis Rēzeknē, kopā ar F. Obšteinu nodibināja tirdzniecības skolu, latgaļu lauksaimniecības skolu Greiškānos un pirmo draudzes skolu Rēzeknē, 1910. gadā sarīkoja latgaļu I lauksaimniecības izstādi, nodibināja kooperatīvo biedrību «Ekonomija». Lielinieku laikos bija spiests dzīvot liešu robežu tuvumā, bet ar 1920. gadu strādāja Preiļos, bija pasnieiedzis katoļu seminārā un Aglonas vīriešu ģimnāzijā, vēlāk tās direktors, kura bez visa cita savāca un nodeva folkloras krātuvei vairāk par desmit tūkstošiem tautas tradīciju aprakstu un citu garamantu. Bija katoļu arhibīskapa padomnieks un 1923. gadā pāvesta kūrīja piešķīra monsignora titulu, bet 1925. gadā saņēma valdības apbalvojumu – Triju Zvaigžņu ordeni. Nodibināja Jaunaglonas sieviešu ģimnāziju un bija tās direktors.

N. Rancāns sarakstījis un izdevis grāmatas par lauksaimniecību un tās nozarēm – dārkopību, biškopību, pljāvokopību un citas, stāstījis un salīcis par dzērāju klimām un postu, ko šīs netikums nes, tie iespiesti periodikā un atsevišķās grāmatinās, nedēļas laikrakstā «Sākla» un arī baznīckunga Skrindas «Dryvā». Pēc 1921. gada izdota «Ceļojums pa Latgoli», «Kungs Tvardovskis» un citas, daudzās palikušās rokrakstā, arī Bībeles tulkojums.

Viņa dzīve ir vesels laikmets Latgales vēsturē.

Marija Andžāne

DŌRZNĪKAM

(Veltējums N. Rancānam)

Dēļ sovīm godīm pōrōk steidzeigs

gaitā, –

Jys – jaunōtnes un Mōras zemes draugs,

Bej vinmār radzams tautas dāļu skaitā,

Nju ražas pōrpylns leikst jō dorba lauks. –

Par rūžu kryumu sērmgaļvs

nūsafīc,

Lai kūptu tū. Bet dzeive sovu vaigu maina

Un zemes mōte pēc jō rūku stīp... –

Mes, jaunō paaudze, pi kotra licam golvu,

Lai kluseibā par aizgōjēju lyugt.

Un boltas rūzes – pateiceibas bolvu

Dēļ tautas dōrznīka lai steidzam pluykt.

LEONARDS LATKOVSKIS

Žurnālos «Saule» un «Zīdūnis» var lasīt stāstījus un dzejolišus, kurus parakstījis L. Latkovskis, bet daudzi jaunākie viņa laikabiedri, kuriem bija tas gods mācīties Aglonas ģimnāzijā, pazina viņu tajā laikā arī personīgi, kur bija ne tikai skolotājs, mācītāja grieķu un latīņu valodu, bet aktīvs sabiedriskais darbinieks un zinātnieks. Citi viņu savukārt pazina no Amerikā aizvadītajiem dzīves gadiem, kur profesors

strādāja Luisvilles koledžā, uzstājās ar publisku lekciju sērijām, runāja televīzijas raidījumos. Viņa etimoloģiskie pētījumi izraisījuši lielu interesi ne vien trimdas latgaļiešu aprindās, bet tagad arī pie mums, kopš kļuvušas pieietamas viņa grāmatas par latgaļu uzvārdiem, palamām un dzimtām, publikācijas žurnālā «Dzeive» un citur, arī darbošanās laikrakstā «Latgolas Bolss». Viņš iesāka latgaļu gramatikas sastādīšanu, bija pilns ar daudzām citām iecerēm, ko, diemžēl, neizdevās īstenot arī garajā dzīves laikā. Viņš sapņoja vēl un vēlreiz apciemot Aglonu un citas pazīstamas un sirdij tuvas vietas dzimtajā novadā, bet tas arī netika piepildīts kā vēlētos. Viņš atstājis gan milzumu darba spējas, ticis apbrīnots par milzīgajām rūpēm par savu lielo ģimeni un arī nepamatoti cietis no rupjības un līdzcīvēku nenovaidības.

Pāreslības pazūd, nogrimst aizmirstībā, paliek labais, paliks arī tie skaidrie vārdi, ko profesors teicis absolventiem Aglonā 1940. gada 9. jūnijā: «Palīcīt vīnmār uzticēigi sovejīm. Naskrīnīt mežā. Tur vyliki. Turatīs pi Kristus. Cytas skaistōkas mōceibas pasaulī nav.»

FRANCIS TEIRUMNĪKS

Viņa vārds pilnā godībā mirdz starp vidējās paaudzes redzamākajiem cilvēkiem. Jaunības gaitas līdzīgas kā daudziem citiem novada censoniem, kuri ar pašu neatlaidību lauzīši ceļu dzīvē, neko īpašu negaidot no vecāku vairāk kā pieticīgās rocības. Viņa tēvam Andrupenes pagasta Vocīšos piederēja astoņi hektāri un septiņi bērni, Francis bija jaunākais. Pēc Pušas četrtklasīgās un

Andrupenes sešklasīgās skolas pabeigšanas, jaunais censonis četrus gadus mācījās Aglonas ģimnāzijā, ko tolaik vadīja N. Rancāns. Trūkuma dēļ F. Teirumnīkam izglītību turpināt pēc ģimnāzijas nebija iespējams, bet tomēr nākamajā, 1930. gadā rudenī viņš izturēja iestājekāšamenu LU Tautsaimniecības un Tiesību zinību fakultātē, strādāja Daugavpilī kā apgabaltiesas ierēdnis. Mazliet iekrājis naudu, 1931. gadā pārcēlās uz Rīgu, tuvāk studijām, tika pie mazaras, 30 latu stipendijas mēnesī, strādāja par ierēdni. LU beigšanai iesniedza diplomdarbu «Laukstrādnieku ļautjums Latvijā», kur pamatīgi apskatīja savas tautas brāļu dzīvi, ko sekmīgi aizstāvēja 1937. gada 8. aprīlī un ieguva ekonomijas zinātņu maģistra grādu, bet vēl līdz pat 1939. gadam, kad Latvijas armijā bija jāpilda obligātais karadienešts, izglītību papildināja Tiesību zinātņu fakultātē.

Vācu okupācijas laikā strādāja par referentu un Latgales apgabala inspektoru pārtikas departamentā. 1944. gadā atstāja dzimteni. Vispirms ar dzīvesbiedri Valentīnu nokļuva Silēzijā, kur piedzima meita Marija, vēlāk Bavārijā pie kāda zemnieka, kur jau bija daži simti latgaļiešu – Noietīgā pie Innas upes, nodibināja spēcīgāko latgaļiešu emigrācijas centru, bija tā pārzinis saimniecības lietās, saukts intendants. Kad pēc četriem gadiem šo nometni likvidēja, Teirumnīku ģimene 1949. gadā izceļoja uz ASV un apmetās Indānas štātā, pieauga vēl par trim bērniem – dēliem Aristīdu un Augustīnu, meitu Margarītu, dzīvo Indianapolē. Dieniško iztiku sev un ģimenei pelnīja kā grāmatvedis. Bet tajā pašā laikā bija pazīstams arī kā aktīvs sabiedriskais darbinieks, dzīvi atbalstīja latgaļu iespiesto vārdu un pats ar panākumiem vingrinājās žurnālistikā, kādu laiku bija «Latgolas Bolsa» redkolēģijas loceklis.

Aleksandrs Proboks

NO RĪTUPES LĪDZ KOLIMAI

XI. KOLIMA

Kolima, Kolima, Bīriņskā planēta. Divpadsmit mēnešus ziema, Pārējais – vasara.

(Zonas folklorā)

Tīklīdz tīkām Nagajevas līci, kuģītis palēlināja gaitu. Reizēm viss apkūsa, nebija dzirdami mašīnu trokšņi. Tad atkal dunēja, un ilgi dreifējām, liekas, ka jūrieki nemaz nesteidzās mūs noģādāt krastā. Iespējams, ka tā arī bija, varbūt kolīmieši vēl nebija sagatavojušies mūs uzņemt savā kontinentā un novilcināja laiku. Tomēr 5. maija rītā kuģis pietauvojās dabiskā ostā pie klīnts un sākās izsēdināšana. Kad izkāpām no tilpnēm, gaisma bija tik spilgta, ka nevarējām skatīties. Uz ostas sōpkām bija uzsnidzīs jauns sniegs, un maija saule zilbināja acis. Tikām ārā, sakārtojamos kolonā pa pieci un mundri iesolojām Magadanā. Gājām tiešā ceļā uz pirti. Te vesels kombināts. Visu, kas mugurā un somās, lika izmest. Uzģērbām visu jaunu. Nu mēs izskatījāmies kā vienas mātes bērni.

No pirts gājām cauri visai pilsētai uz otru malu. Ēkas no koka, barakām līdzīgas. Pašā centrā viena trīsstāvu mūra. Tālāk divas mazākas vienstāva. Apstājāmies pie zonas. Priekšā skaisti vārti, līdzīgi triumfa arkai miniatūrā. Vārtu velvē un sānos uz sarkana auduma aicinājumi, lozungi. Pašā centrā: «Darbs PSRS – goda slavas un varonības lieta. Staļīns». Tieši kā Latvijā dzirdētajās radio pārraidēs, kas nāca no Maskavas. Sajūsmā vai apraudājios. Lūk, kāds tu, komunisms, izskaties! «Pie galda neviens nav lieks», ar skumjām atcerējos daudzreiz dzirdētās un tik krasi milētās dziesmas vārdus. Barakās koka grīdas, tīrs, bet auksts. Maijs, tāpēc nekurina, bet pavisam vēss. Sarūmējāmies pa telpām. Dažs tūlīt apvēlās uz nārām. Bez mērķa klīdu no vienas barakas otrā. Tad – pazīstama sauci! Neticu, kā tas te varēja gadīties, tomēr sauci: – Bārtulev, Bārtulev!

Uzrunātais sarosījās, grozīja galvu, brīnījās, no kurienes, kas viņu sauca. Tad skati sastopas, apkampāmies. Puisis no Mērdzenes pagasta Jakuču sādžas. Dabūjis zināt, ka es aizlaidos uz brīvo pasauli, viņš devies manās pēdās. Bārtulevs arī pastāstīja svaigākas ziņas no Latvijas. Manus mājiniekus kādu laiku pratināja politpārvaldē, tad lika mieru.

Nebijām vēl visu izrunājuši, kad zonā ienāca lēģera ierēdni ar personīgo lietu blāķi un izsauca mani «ar mantām». Es varēju noklusēt un pāris dienas paslēpties aiz citu mugurām. Taču nē, pietecos un pēc mirkļa jau sēdēju automašīnas kravas kastē kopā ar vēl pūssimts «zeku». Todiēn nobraucām nēdaudz vairāk par simts kilometriem, sāka krēsot. Te arī cīemiņš ceļmalā – «Palatka». Mūs izsēdināja uz

nakšņošanu. Lielajā teltī bijām vienīgie. Iekūrām uguni skārda krāsnīnā, silīgājamies no ceļa vējiem. Rītā saņēmām maizes devu, sadzērāmies karstu tēju un atkal ceļā.

Pēc pāris stundu brauciena mūs izsēdināja gluži tukšā vietā. Nakādu pazījmu, ka te būtu cilvēki. Automašīna aizbrauca, bet mēs, konvoja mūdināli, gājām dzīlāk taigā. Apstājāmies, liekas, bijām atnākuši. Konvojs kaut kur aizgāja, piekodinājīs neizklist. Drīz atnāca vīrs civilizātā un izrīkoja, kas kuram darāms. Dažiem lika iet vinam līdzī, citus atstāja gulšņājot. Pēc laiciņa vīri atnāca un atnesa darbarīkus. Tos esot aizņēmušies pie ģeologiem.

Līdz vakaram no lievēkiem kocīnīem sanāģlojam karkasu un izstiepām brezenta lēli. Vakarā pie ugunsкура mūs jaunais priekšnieks pastāstīja, ka te esot 245. kilometrs (atāllums no Magadanas) no tu upi, kas tek gar Šoseju, sauc Heta. Upes vārdā arī nosauktas atradnes. Otrā dienā visi gājām pa strauta ieleju kalnos, līdz atradāmies laģegļu mežā. Koki jau bija nozāģēti ziemā. Mums atlika balķus savilkt kaudzēs. Sniegs bija dziļš un mitrs, nepatīkami bira cūkādas apavos. Kājās bija uztīli plāni, nelieli, kaballakatinam līdzīgi kovvilnas auli, tie nekādi nespēja pasargāt no sala. Bieži gājām pie ugunsкура un ilgi silījām kājas. Neviens mūs neapsauca un darbā vēl neskubināja. Cik todiēn paveicām, tik arī bija labi.

Vakarā, kad pārnācām apmetnē, tur jau bija pilns laužu: izsēdināts vēl viens sūtījums. Pie telts bija uzcelta pagaidu virtuve, uzstādīti katli, kuros kaut kas vārījās. Arī nākošās dienās apmetne papildinājās ar jauniem iemītniekiem. Viena pēc otras brauca mašīnas, atvezdamas daudz un dažādu tehniku. Mēneša laikā piepildījās četras telts, pa 120 cilvēku katrā. Apkārt uzcelām divkāru žogu ar sargtorniēm un sardzes māju pie caurlaides. Nu bijām droši, ka neviens laigās zvērs pie mums neiekūs. Pie caurlaides telpām uzmeistarojām lepnu vārtus ar to pašu Staļina apgalvojumu, ka darbs ir viss. Tagad viss arī pie mums bija tā, kā istā lēģeri.

Kamēr cēlām un iekārtojām elektrostaciju, kokzāģētāvu, smēdi, zeme nēdaudz atkusa, un sākām iežu pārvādāšanu. Mūsu brigādē bija 35 cilvēki. Vecākus vīrus brigadieris norīkoja palīgdarbos, bet pārējos lika pie kerras. Raktuvēs bija iekārtoti trauca lokšņu celiņi – trapī. Vienriteņa koka kerras bija taisnīsji zinoši meistari. Ritenītis bija tik precīzi novietots, ka viss kravas smagums atbrāšs centrā. Vajadzēja tikai prast noturēt līdzsvaru. Posmā bijām trīs cilvēki, divi pie iežu iekraušanas, viens stūma ķerru. Ļoti grībējās izmēģināt spēkus pie kerras stūšanas, un biedri to ļāva. Tiklīdz kaste bija pilna, ķeros pie rokturiem. Ar pavisam nelielu piepūli nēdaudz pacēlu rokturus un ķerra sāka slīdēt pa gludo trapu. Pricēigs, ka viss tik labi

LIECINA PRESE

TRAGĒDIJA UZ GREIZĀ KALNA

Ludzenieši, kas dzīvo Greizā kalna apkaimē, 29. jūnijā pievakarē pieredzēja baigus un drausmus skatus.

Vakara krēslā Greizam kalnam no Ludzas piebraukušas divas smagās automašīnas ar milicīem un apmēram 20 apcietinātiem. Nēdaudz vēlāk atbraucējiem pievienojusies viena vieglā automašīna, kurā atradies Ludzas apriņķa partijas komitejas sekretārs Kīkuts un vairāki čekisti. Apcietinātie uz mugurām sasielām rokām stingrā apsardzībā uzvesti pa kalna taku klajumā, kuru ierobežo krūmjāji un egles, un tūlīt no turienes atskanējuši šāvieni, palīgā saucieni un vai. Pēc apmēram pusstundas milicīti un čekisti aizbraukuši.

Otrā rītā agri vietējie iedzīvotāji devusies kalnu pārlūkot. Viņu atradums bija sausmīgs nelielā klajumā gulējuši 19 nošautie un neaprakti latvieši. Diviem nogalinātiem bijušas izlauztas rokas, vairākiem sītienu pazīmes. Kāds ludzānietis atklājis, ka viens no nāvē nolemtajiem pēc šaušanas un čekistu aizbraukšanas vēl bijis dzīvs un pēdējiem spēkiem, asinīm noplūdis atviecies tuvējās Aleksandra Tūlina mājās, kur lūdzis, sniegt palīdzību. Nelaimīgā kārtā pie Tūliņiem tobrīd atradies Ludzas Žids Cemelis, kas uzstājies, ka par bēgli tūlīt jāziņo milīcijai. Čekistu ievainotais latvietis sapratīs, un čekistu aizbraukšanas vēl bijis dzīvs un pēdējiem spēkiem, asinīm noplūdis atviecies tuvējās Aleksandra Tūlina mājās, kur lūdzis, sniegt palīdzību. Nelaimīgā kārtā pie Tūliņiem tobrīd atradies Ludzas Žids Cemelis, kas uzstājies, ka par bēgli tūlīt jāziņo milīcijai. Čekistu ievainotais latvietis sapratīs, un čekistu aizbraukšanas vēl bijis dzīvs un pēdējiem spēkiem, asinīm noplūdis atviecies tuvējās Aleksandra Tūlina mājās, kur lūdzis, sniegt palīdzību. Nelaimīgā kārtā pie Tūliņiem tobrīd atradies Ludzas Žids Cemelis, kas uzstājies, ka par bēgli tūlīt jāziņo milīcijai. Čekistu ievainotais latvietis sapratīs, un čekistu aizbraukšanas vēl bijis dzīvs un pēdējiem spēkiem, asinīm noplūdis atviecies tuvējās Aleksandra Tūlina mājās, kur lūdzis, sniegt palīdzību. Nelaimīgā kārtā pie Tūliņiem tobrīd atradies Ludzas Žids Cemelis, kas uzstājies, ka par bēgli tūlīt jāziņo milīcijai. Čekistu ievainotais latvietis sapratīs, un čekistu aizbraukšanas vēl bijis dzīvs un pēdējiem spēkiem, asinīm noplūdis atviecies tuvējās Aleksandra Tūlina mājās, kur lūdzis, sniegt palīdzību. Nelaimīgā kārtā pie Tūliņiem tobrīd atradies Ludzas Žids Cemelis, kas uzstājies, ka par bēgli tūlīt jāziņo milīcijai. Čekistu ievainotais latvietis sapratīs, un čekistu aizbraukšanas vēl bijis dzīvs un pēdējiem spēkiem, asinīm noplūdis atviecies tuvējās Aleksandra Tūlina mājās, kur lūdzis, sniegt palīdzību. Nelaimīgā kārtā pie Tūliņiem tobrīd atradies Ludzas Žids Cemelis, kas uzstājies, ka par bēgli tūlīt jāziņo milīcijai. Čekistu ievainotais latvietis sapratīs, un čekistu aizbraukšanas vēl bijis dzīvs un pēdējiem spēkiem, asinīm noplūdis atviecies tuvējās Aleksandra Tūlina mājās, kur lūdzis, sniegt palīdzību. Nelaimīgā kārtā pie Tūliņiem tobrīd atradies Ludzas Žids Cemelis, kas uzstājies, ka par bēgli tūlīt jāziņo milīcijai. Čekistu ievainotais latvietis sapratīs, un čekistu aizbraukšanas vēl bijis dzīvs un pēdējiem spēkiem, asinīm noplūdis atviecies tuvējās Aleksandra Tūlina mājās, kur lūdzis, sniegt palīdzību. Nelaimīgā kārtā pie Tūliņiem tobrīd atradies Ludzas Žids Cemelis, kas uzstājies, ka par bēgli tūlīt jāziņo milīcijai. Čekistu ievainotais latvietis sapratīs, un čekistu aizbraukšanas vēl bijis dzīvs un pēdējiem spēkiem, asinīm noplūdis atviecies tuvējās Aleksandra Tūlina mājās, kur lūdzis, sniegt palīdzību. Nelaimīgā kārtā pie Tūliņiem tobrīd atradies Ludzas Žids Cemelis, kas uzstājies, ka par bēgli tūlīt jāziņo milīcijai. Čekistu ievainotais latvietis sapratīs, un čekistu aizbraukšanas vēl bijis dzīvs un pēdējiem spēkiem, asinīm noplūdis atviecies tuvējās Aleksandra Tūlina mājās, kur lūdzis, sniegt palīdzību. Nelaimīgā kārtā pie Tūliņiem tobrīd atradies Ludzas Žids Cemelis, kas uzstājies, ka par bēgli tūlīt jāziņo milīcijai. Čekistu ievainotais latvietis sapratīs, un čekistu aizbraukšanas vēl bijis dzīvs un pēdējiem spēkiem, asinīm noplūdis atviecies tuvējās Aleksandra Tūlina mājās, kur lūdzis, sniegt palīdzību. Nelaimīgā kārtā pie Tūliņiem tobrīd atradies Ludzas Žids Cemelis, kas uzstājies, ka par bēgli tūlīt jāziņo milīcijai. Čekistu ievainotais latvietis sapratīs, un čekistu aizbraukšanas vēl bijis dzīvs un pēdējiem spēkiem, asinīm noplūdis atviecies tuvējās Aleksandra Tūlina mājās, kur lūdzis, sniegt palīdzību. Nelaimīgā kārtā pie Tūliņiem tobrīd atradies Ludzas Žids Cemelis, kas uzstājies, ka par bēgli tūlīt jāziņo milīcijai. Čekistu ievainotais latvietis sapratīs, un čekistu aizbraukšanas vēl bijis dzīvs un pēdējiem spēkiem, asinīm noplūdis atviecies tuvējās Aleksandra Tūlina mājās, kur lūdzis, sniegt palīdzību. Nelaimīgā kārtā pie Tūliņiem tobrīd atradies Ludzas Žids Cemelis, kas uzstājies, ka par bēgli tūlīt jāziņo milīcijai. Čekistu ievainotais latvietis sapratīs, un čekistu aizbraukšanas vēl bijis dzīvs un pēdējiem spēkiem, asinīm noplūdis atviecies tuvējās Aleksandra Tūlina mājās, kur lūdzis, sniegt palīdzību. Nelaimīgā kārtā pie Tūliņiem tobrīd atradies Ludzas Žids Cemelis, kas uzstājies, ka par bēgli tūlīt jāziņo milīcijai. Čekistu ievainotais latvietis sapratīs, un čekistu aizbraukšanas vēl bijis dzīvs un pēdējiem spēkiem, asinīm noplūdis atviecies tuvējās Aleksandra Tūlina mājās, kur lūdzis, sniegt palīdzību. Nelaimīgā kārtā pie Tūliņiem tobrīd atradies Ludzas Žids Cemelis, kas uzstājies, ka par bēgli tūlīt jāziņo milīcijai. Čekistu ievainotais latvietis sapratīs, un čekistu aizbraukšanas vēl bijis dzīvs un pēdējiem spēkiem, asinīm noplūdis atviecies tuvējās Aleksandra Tūlina mājās, kur lūdzis, sniegt palīdzību. Nelaimīgā kārtā pie Tūliņiem tobrīd atradies Ludzas Žids Cemelis, kas uzstājies, ka par bēgli tūlīt jāziņo milīcijai. Čekistu ievainotais latvietis sapratīs, un čekistu aizbraukšanas vēl bijis dzīvs un pēdējiem spēkiem, asinīm noplūdis atviecies tuvējās Aleksandra Tūlina mājās, kur lūdzis, sniegt palīdzību. Nelaimīgā kārtā pie Tūliņiem tobrīd atradies Ludzas Žids Cemelis, kas uzstājies, ka par bēgli tūlīt jāziņo milīcijai. Čekistu ievainotais latvietis sapratīs, un čekistu aizbraukšanas vēl bijis dzīvs un pēdējiem spēkiem, asinīm noplūdis atviecies tuvējās Aleksandra Tūlina mājās, kur lūdzis, sniegt palīdzību. Nelaimīgā kārtā pie Tūliņiem tobrīd atradies Ludzas Žids Cemelis, kas uzstājies, ka par bēgli tūlīt jāziņo milīcijai. Čekistu ievainotais latvietis sapratīs, un čekistu aizbraukšanas vēl bijis dzīvs un pēdējiem spēkiem, asinīm noplūdis atviecies tuvējās Aleksandra Tūlina mājās, kur lūdzis, sniegt palīdzību. Nelaimīgā kārtā pie Tūliņiem tobrīd atradies Ludzas Žids Cemelis, kas uzstājies, ka par bēgli tūlīt jāziņo milīcijai. Čekistu ievainotais latvietis sapratīs, un čekistu aizbraukšanas vēl bijis dzīvs un pēdējiem spēkiem, asinīm noplūdis atviecies tuvējās Aleksandra Tūlina mājās, kur lūdzis, sniegt palīdzību. Nelaimīgā kārtā pie Tūliņiem tobrīd atradies Ludzas Žids Cemelis, kas uzstājies, ka par bēgli tūlīt jāziņo milīcijai. Čekistu ievainotais latvietis sapratīs, un čekistu aizbraukšanas vēl bijis dzīvs un pēdējiem spēkiem, asinīm noplūdis atviecies tuvējās Aleksandra Tūlina mājās, kur lūdzis, sniegt palīdzību. Nelaimīgā kārtā pie Tūliņiem tobrīd atradies Ludzas Žids Cemelis, kas uzstājies, ka par bēgli tūlīt jāziņo milīcijai. Čekistu ievainotais latvietis sapratīs, un čekistu aizbraukšanas vēl bijis dzīvs un pēdējiem spēkiem, asinīm noplūdis atviecies tuvējās Aleksandra Tūlina mājās, kur lūdzis, sniegt palīdzību. Nelaimīgā kārtā pie Tūliņiem tobrīd atradies Ludzas Žids Cemelis, kas uzstājies, ka par bēgli tūlīt jāziņo milīcijai. Čekistu ievainotais latvietis sapratīs, un čekistu aizbraukšanas vēl bijis dzīvs un pēdējiem spēkiem, asinīm noplūdis atviecies tuvējās Aleksandra Tūlina mājās, kur lūdzis, sniegt palīdzību. Nelaimīgā kārtā pie Tūliņiem tobrīd atradies Ludzas Žids Cemelis, kas uzstājies, ka par bēgli tūlīt jāziņo milīcijai. Čekistu ievainotais latvietis sapratīs, un čekistu aizbraukšanas vēl bijis dzīvs un pēdējiem spēkiem, asinīm noplūdis atviecies tuvējās Aleksandra Tūlina mājās, kur lūdzis, sniegt palīdzību. Nelaimīgā kārtā pie Tūliņiem tobrīd atradies Ludzas Žids Cemelis, kas uzstājies, ka par bēgli tūlīt jāziņo milīcijai. Čekistu ievainotais latvietis sapratīs, un čekistu aizbraukšanas vēl bijis dzīvs un pēdējiem spēkiem, asinīm noplūdis atviecies tuvējās Aleksandra Tūlina mājās, kur lūdzis, sniegt palīdzību. Nelaimīgā kārtā pie Tūliņiem tobrīd atradies Ludzas Žids Cemelis, kas uzstājies, ka par bēgli tūlīt jāziņo milīcijai. Čekistu ievainotais latvietis sapratīs, un čekistu aizbraukšanas vēl bijis dzīvs un pēdējiem spēkiem, asinīm noplūdis atviecies tuvējās Aleksandra Tūlina mājās, kur lūdzis, sniegt palīdzību. Nelaimīgā kārtā pie Tūliņiem tobrīd atradies Ludzas Žids Cemelis, kas uzstājies, ka par bēgli tūlīt jāziņo milīcijai. Čekistu ievainotais latvietis sapratīs, un čekistu aizbraukšanas vēl bijis dzīvs un pēdējiem spēkiem, asinīm noplūdis atviecies tuvējās Aleksandra Tūlina mājās, kur lūdzis, sniegt palīdzību. Nelaimīgā kārtā pie Tūliņiem tobrīd atradies Ludzas Žids Cemelis, kas uzstājies, ka par bēgli tūlīt jāziņo milīcijai. Čekistu ievainotais latvietis sapratīs, un čekistu aizbraukšanas vēl bijis dzīvs un pēdējiem spēkiem, asinīm noplūdis atviecies tuvējās Aleksandra Tūlina mājās, kur lūdzis, sniegt palīdzību. Nelaimīgā kārtā pie Tūliņiem tobrīd atradies Ludzas Žids Cemelis, kas uzstājies, ka par bēgli tūlīt jāziņo milīcijai. Čekistu ievainotais latvietis sapratīs, un čekistu aizbraukšanas vēl bijis dzīvs un pēdējiem spēkiem, asinīm noplūdis atviecies tuvējās Aleksandra Tūlina mājās, kur lūdzis, sniegt palīdzību. Nelaimīgā kārtā pie Tūliņiem tobrīd atradies Ludzas Žids Cemelis, kas uzstājies, ka par bēgli tūlīt jāziņo milīcijai. Čekistu ievainotais latvietis sapratīs, un čekistu aizbraukšanas vēl bijis dzīvs un pēdējiem spēkiem, asinīm noplūdis atviecies tuvējās Aleksandra Tūlina mājās, kur lūdzis, sniegt palīdzību. Nelaimīgā kārtā pie Tūliņiem tobrīd atradies Ludzas Žids Cemelis, kas uzstājies, ka par bēgli tūlīt jāziņo milīcijai. Čekistu ievainotais latvietis sapratīs, un čekistu aizbraukšanas vēl bijis dzīvs un pēdējiem spēkiem, asinīm noplūdis atviecies tuvējās Aleksandra Tūlina mājās, kur lūdzis, sniegt palīdzību. Nelaimīgā kārtā pie Tūliņiem tobrīd atradies Ludzas Žids Cemelis, kas uzstājies, ka par bēgli tūlīt jāziņo milīcijai. Čekistu ievainotais latvietis sapratīs, un čekistu aizbraukšanas vēl bijis dzīvs un pēdējiem spēkiem, asinīm noplūdis atviecies tuvējās Aleksandra Tūlina mājās, kur lūdzis, sniegt palīdzību. Nelaimīgā kārtā pie Tūliņiem tobrīd atradies Ludzas Žids Cemelis, kas uzstājies, ka par bēgli tūlīt jāziņo milīcijai. Čekistu ievainotais latvietis sapratīs, un čekistu aizbraukšanas vēl bijis dzīvs un pēdējiem spēkiem, asinīm noplūdis atviecies tuvējās Aleksandra Tūlina mājās, kur lūdzis, sniegt palīdzību. Nelaimīgā kārtā pie Tūliņiem tobrīd atradies Ludzas Žids Cemelis, kas uzstājies, ka par bēgli tūlīt jāziņo milīcijai. Čekistu ievainotais latvietis sapratīs, un čekistu aizbraukšanas vēl bijis dzīvs un pēdējiem spēkiem, asinīm noplūdis atviecies tuvējās Aleksandra Tūlina mājās, kur lūdzis, sniegt palīdzību. Nelaimīgā kārtā pie Tūliņiem tobrīd atradies Ludzas Žids Cemelis, kas uzstājies, ka par bēgli tūlīt jāziņo milīcijai. Čekistu ievainotais latvietis sapratīs, un čekistu aizbraukšanas vēl bijis dzīvs un pēdējiem spēkiem, asinīm noplūdis atviecies tuvējās Aleksandra Tūlina mājās, kur lūdzis, sniegt palīdzību. Nelaimīgā kārtā pie Tūliņiem tobrīd atradies Ludzas Žids Cemelis, kas uzstājies, ka par bēgli tūlīt jāziņo milīcijai. Čekistu ievainotais latvietis sapratīs, un čekistu aizbraukšanas vēl bijis dzīvs un pēdējiem spēkiem, asinīm noplūdis atviecies tuvējās Aleksandra Tūlina mājās, kur lūdzis, sniegt palīdzību. Nelaimīgā kārtā pie Tūliņiem tobrīd atradies Ludzas Žids Cemelis, kas uzstājies, ka par bēgli tūlīt jāziņo milīcijai. Čekistu ievainotais latvietis sapratīs, un čekistu aizbraukšanas vēl bijis dzīvs un pēdējiem spēkiem, asinīm noplūdis atviecies tuvējās Aleksandra Tūlina mājās, kur lūdzis, sniegt palīdzību. Nelaimīgā kārtā pie Tūliņiem tobrīd atradies Ludzas Žids Cemelis, kas uzstājies, ka par bēgli tūlīt jāziņo milīcijai. Čekistu ievainotais latvietis sapratīs, un čekistu aizbraukšanas vēl bijis dzīvs un pēdējiem spēkiem, asinīm noplūdis atviecies tuvējās Aleksandra Tūlina mājās, kur lūdzis, sniegt palīdzību. Nelaimīgā kārtā pie Tūliņiem tobrīd atradies Ludzas Žids Cemelis, kas uzstājies, ka par bēgli tūlīt jāziņo milīcijai. Čekistu ievainotais latvietis sapratīs, un čekistu aizbraukšanas vēl bijis dzīvs un pēdējiem spēkiem, asinīm noplūdis atviecies tuvējās Aleksandra Tūlina mājās, kur lūdzis, sniegt palīdzību. Nelaimīgā kārtā pie Tūliņiem tobrīd atradies Ludzas Žids Cemelis, kas uzstājies, ka par bēgli tūlīt jāziņo milīcijai. Čekistu ievainotais latvietis sapratīs, un čekistu aizbraukšanas vēl bijis dzīvs un pēdējiem spēkiem, asinīm noplūdis atviecies tuvējās Aleksandra Tūlina mājās, kur lūdzis, sniegt palīdzību. Nelaimīgā kārtā pie Tūliņiem tobrīd atradies Ludzas Žids Cemelis, kas uzstājies, ka par bēgli tūlīt jāziņo milīcijai. Čekistu ievainotais latvietis sapratīs, un čekistu aizbraukšanas vēl bijis dzīvs un pēdējiem spēkiem, asinīm noplūdis atviecies tuvējās Aleksandra Tūlina mājās, kur lūdzis, sniegt palīdzību. Nelaimīgā kārtā pie Tūliņiem tobrīd atradies Ludzas Žids Cemelis, kas uzstājies, ka par bēgli tūlīt jāziņo milīcijai. Čekistu ievainotais latvietis sapratīs, un čekistu aizbraukšanas vēl bijis dzīvs un pēdējiem spēkiem, asinīm noplūdis atviecies tuvējās Aleksandra Tūlina mājās, kur lūdzis, sniegt palīdzību. Nelaimīgā kārtā pie Tūliņiem tobrīd atradies Ludzas Žids Cemelis, kas uzstājies, ka par bēgli tūlīt jāziņo milīcijai. Čekistu ievainotais latvietis sapratīs, un čekistu aizbraukšanas vēl bijis dzīvs un pēdējiem spēkiem, asinīm noplūdis atviecies tuvējās Aleksandra Tūlina mājās, kur lūdzis, sniegt palīdzību. Nelaimīgā kārtā pie Tūliņiem tobrīd atradies Ludzas Žids Cemelis, kas uzstājies, ka par bēgli tūlīt jāziņo milīcijai. Čekistu ievainotais latvietis sapratīs, un čekistu aizbraukšanas vēl bijis dzīvs un pēdējiem spēkiem, asinīm noplūdis atviecies tuvējās Aleksandra Tūlina mājās, kur lūdzis, sniegt palīdzību. Nelaimīgā kārtā pie Tūliņiem tobrīd atradies Ludzas Žids Cemelis, kas uzstājies, ka par bēgli tūlīt jāziņo milīcijai. Čekistu ievainotais latvietis sapratīs, un čekistu aizbraukšanas vēl bijis dzīvs un

PIRMĀ LATGALĒ

Nobeigums. Sāk. 1. lpp.

Zinību nodaļā tika demonstrēta literatūra, mācību līdzekļi, visādas kolekcijas, modeļi, plāni, zīmējumi, tabulas un materiālu paraugi.

Ārpus konkursa pieņēma visus priekšmetus, kas nebija uzskaitīti programmā.

Izstādē netrūka arī vidzemnieku un kurzemnieku ar saviem dažnēdāžādiem ražojumiem. Bet Latvijas lauksaimniecības ekonomikas sabiedrība un Baltijas lauksaimniecības centrālā biedrība demonstrēja savas mašīnas. Tās uz Rēzekni bija atsūtījušas arī savus lektoros ar priekšlasījumiem. Bagātīgo mākslīgo mēslu paraugu kolekciju pēc izstādes ridzinieki uzdevināja Latgales muzejam.

Labāko eksponātu īpašniekiem bija paredzētas godalgas. Medaļu piešķīra monsijoram N. Rancānam, jo viņš bija ne tikai sarakstījis visai populārās grāmatas «Augļu dōzrs», «Sakņu dōzrs» un citas, bet, ar savu priekšzīmi audzinot tautu, piedāvāja apskatīšanai arī paša rokām izaudzētos lieliskos augļus un saknes.

Izstādes laikā notika vairākas teātra izrādes latgaliski. Aktieru lomās ar lieliem panākumiem iejutās jaunatnes pulciņa aktieri, kas bija ieradusies no pašas Pēterpils. Latviešu koris tautas tērpos skandēja tautas dziesmas, bet noslēgumā nodziedāja lūgšanu «Dievs, svētī Latviju!», kaut gan toreiz, kā zināms, vēl bija krievu laiks.

Izstāde parādīja Latgales zemnieku varēšanu, kļuva tiem par savdabīgu zemkopības skolu. Tā deva daudz jaunu iespaidu panikušās saimnieciskās darbības attīstīšanai, mudināja tautu domāt par savas dzīves grūto apstākļu uzlabošanu.

Viktors Trojanovskis

Attēlos: Ludzas pilsdrupas un Dūnaku ezera ainava.
Jāņa Igovena foto

PIECU EZERU SAKTA – LUDZA

kā to vēsta Ipatjevas hronikas, šogad atzīmē 818 gadus no dzimšanas, vecākā mūsu novada pilsēta ir arī starp skaistākajām Ludzas Lielā un Mazā, Dūnaku, Zvirgzdenes un Runtortas ezeru ielokā, kā to saktā. Šajās dienās te svarīgs notikums – neszen uzceltās skaistās katoļu baznīcas iesvētīšana, tās torņi netālu no pilsdrupām ienes zīmīgu akcentu pilsētas mūsdienu panorāmā.

GAIDĀM TURPINĀJUMU

Stāsta konkursa «Sakoptākais Latvijas pagasts» Latgales žūrijas priekšsēdētāja Jevġenija Stikāne.

BEBRENE

Pagastā eksportam darbojas SIA «Vernis», kas ražo zāģmateriālus, un «Ell» – šķirnes cūku audzēšana un realizācija Krievijā un Lietuvā. Uzņēmējdarbību veic kooperatīvā sabiedrība «Tehniskais centrs», SIA «Bebra – Serviss», SIG FARM veterinārā aptieka, kooperatīvs «Bebrene», piensaimnieku kooperatīvā sabiedrība, garāžu kooperatīvs «Kaija», SIA «Kristiāns», zemnieku saimniecības «Kuplāji» siltumnīcas un akciju sabiedrība «Daugavpils gaļas kombināts». Sabiedriskās un kultūras dzīves centrs ir kultūras nams, kurā darbojas dramatiskais pulciņš, jauniešu deju kolektīvs, skolēnu sarīkojumu deju pulciņš, bērnu vokālā studija un vokāli instrumentālais ansamblis. Ir vēl arī Ilzes klubs. Bibliotēkas ir pagasta centrā, vidusskolā, Ilzē un lauksaimniecības tehnikumā, pazīstami vietējās vidusskolas 4. – 8. klašu skolēnu un tehnikuma jauktais koris.

Maznodrošinātie pagasta iedzīvotāji saņem pabalstus, tāpat te ir bērnu pabalsti – nauda un transporta izdevumiem, vecie un vientuļie maznodrošinātie tiek apgādāti ar malku. Ilūkstes mūzikas skolas bērniem sedz ceļa izdevumus, ir mācību pabalsti Daugavpils «Saules

skolas» un Rēzeknes komerskolas audzēkņiem, jaunlaulātajiem, no budžeta līdzekļiem finansē vidusskolu un bērnu dārzu «Mazputnaņš». Darbojas Bebrene 414. mazpulks ar 7 vecbiedriem un 47 skolēniem, vidusskolā – novadpētniecības muzejs, novadpētniecības stūriņa periodiskas izstādes bibliotēkā. Pagastā ir pesticīdu un minerālmēsļu noliktavas, darbojas lauksaimniecības konsultants.

Uz 100 hektāriem lauksaimnieciski izmantojamās zemes ir 29,1 gov, izstrādāti 32 mežu apsaimniekošanas un kopšanas projekti 430 hektāriem (kopplatība pagastā ir 2543,3 ha), iestādīti 6 hektāri egļu. No 1619 iedzīvotājiem darba spējīgi 992 un 65 no viņiem nav darba, pensijas vecumā – 290, atlikušie ir bērni un jaunieši līdz 18 gadiem.

Meliorēti 2446 hektāri zemju no kopplatības 10277 izmantojamajiem 6328 ha, kopj paši zemes lietotāji, 6,6 kilometru garumā ir vairāksaimniecību meliorācijas tīkls un to kopj viens strādnieks – Jānis Kokins – izcērt krūmius un apļauj grāvjus. Pārraudzībā ir 197 govīs, to vidējā pienība ir 2971 kilograms piena šobrīd ar tauku saturu 4,02%. Vienpadsmit galvenajos rādītājos saņēma 86 punktus.

DAGDA

Dagdas pagastā uz 3754,8 hektāriem lauksaimnieciski izmantojamās zemes un 1662,3 hektāriem mežu zemnieku saimniecībām pieder 735, piemāju saimniecībām – 2108,7 hektāri, pašvaldībai – 619, personīgajām saimniecībām – 269 un paju sabiedrībai – 1397,1 hektārs. No tīrumu platības graudaugiem bija atvēlēti 42,2 procenti, ilggadīgajiem zālājiem – 39,8, kartupeļiem – 7,8 procenti, citām kultūrām – mazāk par četriem, liniem – 1,2. Te tur 1000 govīs un 38 bulļus, 348 cūkas, 165 aitas, 84 zirgus, pārraudzībā ir 686 govīs. Reģistrētas 40 zemnieku saimniecības, ar mežiem – 22, piemāju saimniecības 385 un 200 ir meži, pašvaldībai – 602 hektāri, atjaunoti pagastā 2,3 hektāri šo platību, apkopti – 70 hektāri.

Pagastā Ozoliņos ir kultūras nams, pie pagasta ēkas – centra laukums, bet otrā pusē – brīvdabas estrāde, Ozoliņos, Vecdomē, Bojāros un Purpļos ir autobusu pieturas, darbojas trīs veikali, autoveikals, maizes cepuve, divas kapsētas – Zeļļi un Bojāri, Slobodas un Niperu senkapi Vecdomē, Dagdas muižā – pilskalns ar apmetni, Ozoliņos – Lubānas pilskalns. Savākta un apkopota kopsaimniecības «Brīvība» vēsture (tagad paju sabiedrība). Darbojas kultūras nams, bibliotēka, bērnu folkloras un jauktais vokālais ansamblis. 282 pensionāri

saņem bezmaksas malku, 102 bērniem skolā ir bezmaksas pusdienas. Tiek apmaksāti slimnīcas izdevumi, papildus – bērnu, kazu, bērnu piedzimšanas pabalsti, pagasts finansē vidusskolu un bērnu mūzikas skolu, darbojas mazpulks, vidusskolā – novadpētniecības pulciņš.

Pesticīdu un minerālmēsļu labas noliktavas ir p. s. «Brīvība».

No 930 iedzīvotājiem darba spējīgi 432, pensionāri – 282, pārējie bērni līdz 16 gadiem, 30 bezdarbnieki. Lielākā zemnieku saimniecība – 36,6 hektāri zemes pieder Ādolfam Ločmelim, pa trim desmitiem hektāru ir Jānim Jančevskim un Jānim Pisarenokam, pa 28 – Nikolajam Galilejevam un Jānim Markovam.

Kopīgais vērtējums – 102 punkti.

MALNAVA

Lauksaimnieciski izmantojamās zemes 9682,6 hektāri, mežu – 4594,5. Pašvaldībai ir 6046,7 hektāri, tajā skaitā juridiskām personām 348,4, zemnieku saimniecībām – 1421,8, piemāju – 3969 hektāri, personīgajām – 335,4 hektāri. Lielākā daļa no tīrumiem atvēlēti zālājiem, 14,8 – graudaugiem, 4 procenti kartupeļiem, citām kultūrām – ne mazāk par vienu procentu, liniem – viens, neapstrādāti palikuši 15 procenti lauku. Atjaunoti 5 hektāri mežu, dažādas kopšanas cirtes veiktas 105 hektāros.

Pagastā ir 74 zemnieku saimniecības un ar mežiem 43, 770 piemāju saimniecības, ar mežiem 264, lielākās saimniecības ir Albertam Šicānam – 48,8 hektāri, Aleksandram Kačkānam – 41,9, Marijai Barkānei – 22,9, pa 18,6 hektāriem – Anatolijam Mieziem un Jānim Temnim. Te tur 784 govīs, pārraudzībā – 64. Vēl ir 781 cūka, 163 aitas, 111 zirgi, 123 bišu saimes, dažī tur kazas, mājputnus, trušus. Dzīvo 1188 darbaspējīgie un 177 bezdarbnieki. Pabalstos izmaksāti 10593 lati, tajā skaitā 200 bērnu dzimšanas un 560 miršanas, 1235 skolēnu pārvadāšanai un 2050 viņu ēdināšanai, 6400 sociālajiem pabalstiem u. c.

Malnavā, Nesteros un Zeļčevā darbojas veikali, Vitolu pamatskola un Malnavas lauksaimniecības tehnikums, bērnu dārzs un Nesteru FAP. Malnavā, Bozovā, Novosilkos, Zeļčevā, Saliniekos, Barkānos, Skobulinē, Kabulovā, Krieviņos, Daguševā un Grebņevā ir kapsēta. Aizsargājamajos arhitektūras objektos iekļauts tehnikuma vecais mācību korpus – bijusi muižas pils, bet vēstures – brāļu kapi un pieminekļi kruitušajiem par Latvijas brīvību Bozovā, dabas – Malnavas un Ziedoņa parki, Otrajā pasaules karā kruitušie piemiņas vieta Malnavā un tehnikuma dibinātāja un

ilggadīgā direktora Pētera Sauleskalna piemiņas akmens pie vecā mācību korpusa.

Pagastā darbojas 3 bibliotēkas, izmanto Malnavas lauksaimniecības tehnikuma aktu zāli, darbojas Bozovas etnogrāfiskais ansamblis, Malnavas lauku kapela, kura sastāv no Začu muzikālās ģimenes, tehnikuma pašdarbības kolektīvs, tautas deju ansamblis «Malnava», jauktais koris, pūteju orķestris, darbojas tenisa klubs un notiek tenisa sacensības republikas mērogā «Malnavas kausi». Zemessargiem automašīnas iegādei piešķirti 800 latu, aktīvi ir jaunsargi – piedalījās salidojumā Āizkrauklē, Mazpulki Kārsavas vidusskolā un Vitolu pamatskolā, kas ir pagasta mikrorajonā. Malnavas lauksaimniecības tehnikums izpētījis savu vēsturi kopš dibināšanas 1921. gadā un nākamgad svinēs 75 gadu jubileju, tehnikuma absolvents Henriks Logins vairākus gadus nostrādājis arhīvos, no savāktajiem materiāliem uzrakstījis grāmatu, ko izdošanai gatavo Amerikā dzīvojošie bijušie malnavieši. Daudz novadpētniecisku materiālu savācis kārsavietis skolotājs Nikolajs Nikuljins. Kopvērtējuma – 86 punkti.

RUGĀJI

Nodarbojas ar šķirnes sējumiem, meži «Abava» audzēti 78 hektāros, auzas «Māra» – 10, bastardaboliņš – 14, lini «Beļinka» – 30, griķi «Anita belarusskaja» – 4 un vasaras kvieši «Dragons» – 32 hektāru platībā. Pārraudzībā ir 44 govīs, bet pavisam to pagastā 1075. Tur 676 cūkas, 389 aitas, 205 zirgus, siklopus un putnus. Ir arī tādas saimniecības, kur mājlopus netur. Atjaunoti 13,6 ha un papildināti 26 ha mežu, kopšanas citas veiktas 126 ha, ir 36 mežu apsaimniekošanas un izmantošanas projekti.

Pavisam 2057 iedzīvotāji, tajā skaitā

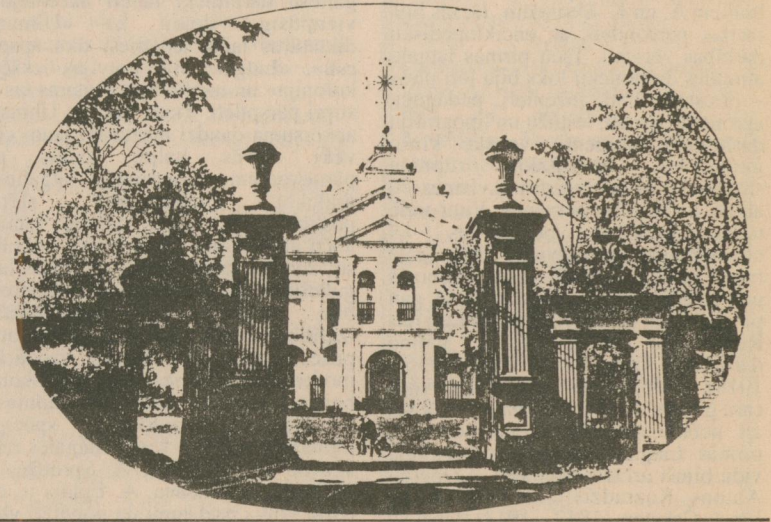
588 pensionāri un 406 bezdarbnieki. Pagastam ir 3083 kvadrāmetri dzīvojamā fonda, 77 kilometri ceļu. Lielākās apdzīvotās vietas (bez pagasta centra) – Tikaiņi (185 cilvēki), Medņi (71), Stradi (51), Pokrata (50), Baldūnes (50).

Lauksaimnieciski izmantojamā zeme aizņem 4328,7 hektārus, zemnieku saimniecībām pieder 4328,7, piemāju saimniecībām – 3463,4 un pašvaldībai – 570 hektāri. Kopā pagastā ir 204 traktori, 48 kravas automašīnas, 16 labības kombaini, 4 gateri, 25 slaukšanas iekārtas, cita tehnika. Lielākās platības – 960 hektāri bija atvēlētās graudaugiem, 190 hektāri kartupeļiem, 60 hektāri liniem un citām kultūrām. Saimniecības: Pēterim Kikustam ir 74,3 hektāri zemes, Valdim Sproģim – 56,8, Raimonadam Circeim – 52,4, Vilnim Kapteinim – 50.

Divi gateri ražo kokmateriālus eksportam un trīs zemnieksaimniecības, kuras pērk cirsma. Piensaimnieku kooperatīvā sabiedrība «Linda» ražo krējumu, sviestu, jogurtu un biezpienu, zemnieku saimniecība «Kļavas» – desas, bet kooperatīvai sabiedrībai «Aleks» ir degvielu uzpildes stacija, «Kurmene», «Vāriene» un «Grāviši» – audzē līnūs, sniedz pakalpojumus zemes apstrādē, sienu novākšana.

Pagastā darbojas jauktais koris, jauniešu un bērnu deju kolektīvs, sieviešu vokālais ansamblis, divas bibliotēkas un tīkpat klubu. Tiek sniegta palīdzība vientuļajiem cilvēkiem (malka), bērnu un bērnu dzimšanas pabalstus maksā, stihiskās nelaimēs – pusgadā izlietoti 8646 latu. Finansē Rugāju vidusskolu un Upamalas pamatskolu, bērnu dārzu. Rugāju vidusskolas mazpulkā 56 dalībnieki, te ierīkots muzejs.

Kopvērtējumā – 64 punkti.

«KAS VĒL DZĪVI PALIKUŠIES»

LKIS gadskārtējais kongress

Atjaunotās Latvijas Kara invalīdu savienības (LKIS) biedri pēc viena gada darbības 1995. gada 20. jūnijā satikās kongresā, Rīgā, Rīgas Latviešu biedrības telpās. LKIS, kas dibināta 1917. gadā, bija valsts pārvaldes atzīta un visas tautas iecienīta, aprūpēta un godināta. Okupanti to likvidēja. Mūsu pašreizējā valdība to gan ir atzinusi; bet nerūpējas pat par LKIS agrāko īpašumu privatizēšanu – atdošanu.

Kongresa svinīgo daļu ar uzrunu atklāja LKIS Padomes priekšsēdis Oskars Lorencs. Goda prezidijā aicināja Latviešu kara invalīdu apvienības (LKIA), kas darbojas trimdā, centrālās un atsevišķo zemju valžu locekļus un revīzijas komisijas priekšsēdi. LNKB koris dziedāja Valsts himnu un pāris koncertdziesmas. Svinīgajā daļā bija LKIS karoga nodošana, kas visus trimdas gadus atradās LKIA ASV glabāšanā.

Kongresa dalībnieki ieņēma miera stāvokli svinīgajai jundai. Nāca LKIA

ASV valdes priekšsēdis R. Purflicis ar karognesējiem K. Vanagu un R. Liepinu: ienesa agrākās LKIS karogu, ko pedēja lās priekšsēdis LKOK N. Gudže, komunistiem ieņākot, bija slēpīis un izvedis uz ASV. Pedejais, aizējot mūžībā, karogu atslājis dzīves biedrē ar vārdiem: «Nodod karogu Latvijas kara invalīdiem, ja tie turpina 1917. gadā dibinātās LKIS idejas un apņemas karogu glabāt līdz dienai, kad varēs atgriezties atbrīvotajā Latvijā!» LKIA ASV vadība karogu pārņēma jau 1960. g. 14. februārī un deva svinīgu solījumu – to saglabāt un aizvest uz Latviju. No solījuma devējiem dzīvi vēl divi, kuri šo solījumu tagad varēja izpildīt. Viens no tiem, Voldemārs Gēģeris, pats nevarēja ierasties. Uzdevumu izpildīja pašreizējais LKIS ASV valdes priekšsēdis Roberts Purflicis un otrs solījuma devējis Rūdolfs Liepiņš, nolasot V. Gēģera uzrakstīto vēsturiskā karoga tapšanu, jēgu un saglabāšanas norisi, kā arī norādot, ka tagad karogs atgriežas Latvijā.

Nobeigums 4. lpp.

«KAS VĒL DZĪVI PALIKUŠIES»

Uzzinām, ka šo karogu LKIS saimei 1937. gadā pasniedzis Valsts prezidents K. Ulmanis un to iesvētījis arhibīskaps prof. T. Grinbergs...

uzticeja organizācijas vadību nākošam darbības periodam. Kongresā piedalījās 57 LKIS pilntiesīgi biedri, vairāki biedri veicinātāji un ciemiņi...

privatizēt – atdot bijušos LKIS īpašumus, materiāli un morāli palīdzēt ne tikai invalīdiem, bet arī viņu ģimenēm, kā arī vairāk rūpēties par jaunatnes patriotisku audzināšanu un panākt LKO atjaunošanu un piešķiršanu bijušiem cīnītājiem...

Alberta Spoga foto

KULTŪRAS VĒSTURE – TAUTAS PIEREDZES BAGĀTINĀŠANĀS UN ATDZIMŠANĀS PAMATS FILOLOĢES, ŽURNĀLISTES, REDAKTORES LAURAS KAĻINKAS SARUNA AR PROFESORU, HABILITĒTO FILOZOFIJAS ZINĀTŅU DOKTORU PĒTERI ZEILI

Nobeigums
L. K.: Vai nav tā, ka tuvojoties mūsdienu (es domāju 19. gs. otro pusi un 20. gs., kad Latgales latvieši pakāpeniski kļūst par vēstures subjektiem...

ģimieni. Bēgams no boļševiku terora, B. Zazerskis ar sievu (latvieti no Dagdas puses) un trijiem bērniem 1917. gada 19. decembrī nosliekt Melnajā jūrā.

spilgtais akords pēc tūlīt sekojošās okupācijas un ilgstošā kultūras genocida.
L. K.: Protams, visas augšminētās un arī citas izpētītās problēmas nu tiek apkopotas un ietvertas topošajā grāmatā...

apvienojas ar domas ekspressīvu dinamiku, polemisku garu, asprātību un humoru...
Par F. Trasunu publicēto divus rakstus, referēji Latgales Demokrātiskās partijas konferencē Daugavpilī.

neparādījās atbalstīto projektu sarakstā. Visai redzama avīze regulāri tiražē recenzijas par šaubīga satura beletristiku, bet R. Kaminskis pirmreizējais pētījums «18. gadsimta glezniecība Latgalē» tās kultūras nodaļas vadītājam nešķiet kaut cik ievēribas cienīgs notikums...

ZEMTURIIS
Latgales novada nedēļas laikraksts. Redkolēģija. Dibinātājs – A. Rancāna izdevniecība.
Masu informācijas līdzekļa reģistrācijas apliecība Nr. 1609. Iznāk no 1994. gada 30. decembra, reizi nedēļā – piektdienās.
Izdevēja norēķinu kods Latvijas Unibankas Rāznas filiālē Preiļos Nr. 468425, izdevēja adrese: A. Upiša ielā 3-49, LV-5301, tālrunis 21516.
I iespaidloksne, metiens – 1000 eksemplāru. Datorsalikums un aplaūšana Solveiga Sarkane. Iespiesta Rēzeknes tipogrāfijā Baznīcas ielā 28.